

The article deals with the organizational, economic, technical and technological ties that cause the improvement of internal relations in cooperatives and promote their effectiveness.

Асоціація планує і здійснює виробничо-фінансову діяльність, виходячи з інтересів кожного первинного кооперативу. Загальні збори асоціації є вищим органом управління цього об'єднання. На них обрано раду асоціації і голову, затверджено статут, визначено штат спеціалістів і оперативного керівництва. Спеціалісти з маркетингу при заготівельно-збутовому кооперативі складають плани на маркетинговий рік в якому формуються обсяги виробництва продукції рослинництва і тваринництва для реалізації споживачам. За згодою первинних кооперативів і у відповідності до агротехніки виробництва ці обсяги по видам розподіляються між ними. При цьому кожний первинний виробничий чи обслуговуючий кооператив користується принципами самоуправління відповідно до свого статуту. Головною їх задачею є забезпечення запланованих обсягів виробництва окремих видів продукції, наданню різних послуг у першу чергу членам асоціації і на сторону відповідно до договорів та отримання доходів які б забезпечили достатні можливості розширеного відтворення виробництва.

Первинні виробничі кооперативи здебільшого орендують землю додатково до тої, що вони мають як сукупність земельних паїв їх членів; самостійно вирішують питання розподілу продукції, виробленої понад договірний обсяг; оплати праці; є повноправними господарями створеного ними валового доходу.

Засоби виробництва (будівлі, споруди, приміщення, машини, сільськогосподарська техніка та інше майно) складаються з паїв членів кожного первинного виробничого, обслуговуючого кооперативів та інших структурних підрозділів асоціації, виступають як виробничі фонди. Управління використанням виробничих фондів здійснює рада асоціації (зі згоди первинного кооперативу).

В асоціації кооперативів ім. Кутузова є достатньо техніки для обробітку землі та догляду посівів всіх 9 кооперативів по виробництву рослинницької продукції. Разом з тим з року в рік виникають конфліктні ситуації щодо організації збору зернових комбайновим парком обслуговуючого кооперативу. Наявна кількість комбайнів не дозволяє в терміні 8-10 днів забезпечити збирання зернових на площі більше 5000 га, в 9 кооперативах. Близькість до моря і Дністровського лиману зумовлює високий рівень вологості повітря в ранкові і вечірні часи (раніше 9 годин ранку і не пізніше 6 годин вечора) що не дає можливість організувати роботу збирально-транспортних агрегатів в 1,5 – 2 зміни. Нами запропоновано і розроблено сітвовий графік організації збирання зернових культур в асоціації кооперативів на основі блок-програми, представленої в табл. 1.

Таблиця 1

Блок-програма організаційного проектування роботи збирально-транспортних агрегатів на збиранні врожаю зернових і зернобобових культур

Шифр робіт	Види робіт	Позначки
0 – 1 0 – 2	Перевірка стану техніки та наряд на виконання робіт. Технічні перерви	
1 – 12 – 13	Пряме комбайнування в період з 9 до 17 години з урахуванням погодних умов	◇
2 – 3 – 5	Розбивка полів на загони	◇
2 – 4 – 5	Косіння у валки в ранковий та вечірній періоди	○ △
5 – 6 – 7	Підбір, обмолочування валків та січка соломи	◇
6 – 8 – 9 13 – 14 – 15	Транспортування січеної соломи	○ □
8 – 10 – 11 7 – 9 – 11	Скиртування	☆
18 – 19 – 20	Транспортування зерна на тік	⊕
20 – 21	Очищення зерна	⊗
21 – 22 – 23	Транспортування зерна на елеватор	⊕
18 – 24 – 25	Очищення насіння до насінневих кондицій	⊗
24 – 26 – 27	Транспортування насіння і фуражу до комори	⊕
11, 17, 23, 27 – 28	Звіти про завершення збирання зернових культур	
28 – 29	Підведення підсумків	

Умовні позначення:

- - трактор колісний;
- ⊗ - зерноочисна машина;
- ☆ - скирдував
- - тракторний причеп;
- - трактор гусеничний;
- ◇ - зерновий комбайн;
- ⊕ - автомобіль;
- △ - жатка

Сітвовий графік збирання врожаю озимої пшениці на площі 1000 га приведений на рис. 1.

Інформаційною базою розробки сітєвих моделей сільськогосподарського виробництва являється: дані бізнес-плану; технологічні карти, змінні норми виробітку, дані про наявність трудових та матеріальних ресурсів; багаторічні дані про терміни проведення сільськогосподарських робіт в господарствах певної зони; дані довгострокових прогнозів погоди; оперативні дані про стан доріг, середніх відстанях транспортування вантажів; агротехнічні умови до термінів проведення робіт.

При складанні сітєвого графіка роботи збирально-транспортних агрегатів розраховуються часові параметри можливості виконання кожної роботи. Тобто повинна існувати календарна дата, після якої проведення цієї роботи не має сенсу. Оптимальні терміни збирання зернових колосових на півдні Одеської області складають 8-10 днів. Між можливими календарними термінами виконання (T_{ij}) і очікуваними оцінками протяжності робіт (t_{ij}^{04}), можуть виникнути наступні залежності: $T_{ij} > t_{ij}^{04}$; $T_{ij} = t_{ij}^{04}$; $T_{ij} < t_{ij}^{04}$. Якщо $T_{ij} > t_{ij}^{04}$, то це означає, що наявність трудових і технічних ресурсів дозволяє збирати врожай пшениці на площі 1000 га в термін менший, ніж можливі календарні терміни. При цьому визначається різниця $K_{ij} = T_{ij} - t_{ij}^{04}$, як можливий запас робочого часу.

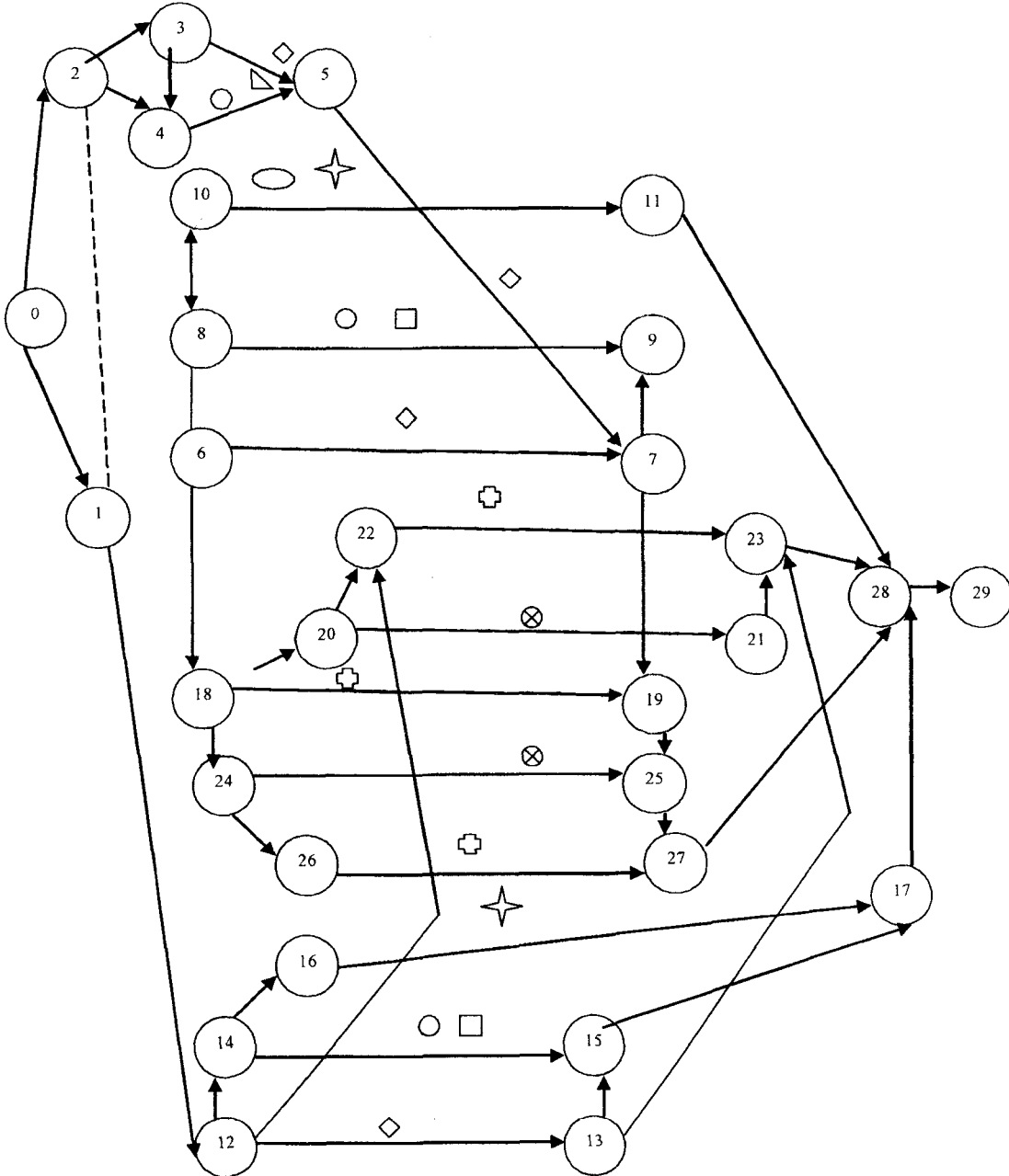

Рис. 1. Сітєвий графік організації роботи збирально-транспортних агрегатів на збиранні озимої пшениці

Умовні позначення: (див. до табл. 1).

При умовах $T_{ij} = t_{ij}^{04}$ та $T_{ij} < t_{ij}^{04}$ такий запас $= 0$, або означає недостатність трудових і матеріальних ресурсів для збирання 1000 га посівів пшениці в термін 10 днів, тобто потребується їх додаткове залучення.

Традиційно для збирання врожаю зернових з площі 1000 га в асоціації кооперативів ім. Кутузова, з урахуванням багаторічних погодних умов цієї зони і оптимальних термінів жнив потрібно було використовувати 5-6 зернозбиральних комбайни та 5 вантажних автомобілі. Застосування сітьового графіку організації жнив і врахування зниження очікуваного терміну їх здійснення на 2 дні за рахунок впровадження прямого комбайнування з 9 до 17 години і пороздільного збирання врожаю в ранковий і вечірній періоди дає можливість скоротити кількість зернозбиральних комбайнів до 4 одиниць і 4 вантажних автомобілів.

Нанесений на планшет сітьовий графік являється оперативним планом жнив. Він дає можливість здійснити організаційний і технологічний взаємозв'язок виконуваних робіт, виявити дефіцит та надлишок трудових і технічних ресурсів, краще маневрувати ними і таким чином уникнути конфліктних ситуацій щодо надання технологічних послуг окремим кооперативам в оптимальні терміни.

Висновки та перспективи подальших розробок. Отже, одним із напрямків подолання труднощів функціонування навіть великих за розмірами фермерських та кооперативних господарств є їх асоціація, яка на принципах кооперації об'єднує первинні кооперативи з виробництва рослинницької і тваринницької продукції, з надання технологічних послуг, постачання матеріально-технічних ресурсів, а також переробки, зберігання та збуту готових до вживання продуктів.

Для усунення непорозумінь в системі внутрішніх організаційних відносин нами запропоновано:

- в організації послідовності надання технологічних послуг окремим членам асоціації кооперативів - виробникам сільськогосподарської продукції застосувати розроблені нами блок-програми та сітьові графіки організації технологічних операцій;
- врегулювати внутрішні товарно-грошові відносини в об'єднаннях кооперативів за допомогою трансфертних цін, які забезпечать облікову, вимірюючу і стимулюючу функції і тим самим створять умови для зацікавленості працівників підрозділу в результатах його діяльності;
- створювати мережу заготівельно-збутових кооперативів (особливо продукції тваринництва), які б ефективно реалізували продукцію товаровиробників і закуповували для них засоби виробництва;
- чітко організувати маркетингову службу, яка на основі аналізу попиту на продукцію, реальної оцінки власних можливостей і розрахунку гарантованого беззбиткового обсягу виробництва кінцевої продукції визначала необхідний обсяг сировини з подальшим укладанням за неї договорів.

Література

1. Горбонос Ф.В. Кооператив як форма прояву відносин / Ф.В. Горбонос. // Економіка АПК.— 2004.— № 9.— С. 29—32.
2. Коваленко Н.Я. Экономическое регулирование рыночных отношений в сельском хозяйстве // Экон. с.-х. и перераб. предпр.-1998.-№5.-С.22-23.
3. Сахно А.А. Удосконалення економічних відносин в інтегрованих агропромислових підприємствах // Економіка АПК. - 2004. - № 8. - С.45-56.
4. Радченко В.О. Роль сільськогосподарської кооперації у реформуванні економічних відносин на селі // Економіка АПК.- 2002.- № 2.- С. 74-76.
5. Ушкаренко Ю.В. Економічний механізм функціонування кооперативних підприємств // Вісник аграрних наук Причорномор'я.- 2004.- № 3 (27). С.73-78
6. Черевко Г.В. Стратегія і особливості розвитку кооперації в аграрній сфері // Національний кооперативний рух та структурні зміни в економіці України ХХІ ст. / 36. наук, праць учасників конференції. - К.: Укросвіта, 2001 - С 249.